

Gemeente Rotterdam
Gemeenteraad
d.t.k.v. de griffie
Coolsingel 40
3011 AD ROTTERDAM

datum
25 september 2014

ons kenmerk
RR/14.076/PH/WG/EL

pagina
1 van 5

betreft
beoordeling targets collegeprogramma 2014-2018

Geacht raadslid,

Voor u ligt het resultaat van een onderzoek naar de targets behorende bij het Collegeprogramma 2014-2018. Het college heeft een verzoek (d.d. 20 juni 2014) gericht aan de Rekenkamer Rotterdam om de concepttargets uit het voorgenomen collegeprogramma nader te toetsen. Hierover bent u per brief (d.d. 20 juni 2014) door het college geïnformeerd. Op 27 juni 2014 heb ik het college laten weten in te gaan op het verzoek. Daarbij heb ik aangegeven vooral te zullen toetsen op de meetbaarheid van de concepttargets. Tevens heb ik mijn voornemen kenbaar gemaakt de raad te informeren over de uitgevoerde werkzaamheden.

In deze brief is aan de hand van het door ons gehanteerde normenkader voor colleegetargets (bijlage) uiteengezet hoe het uiteindelijk staat met de meetbaarheid van de tien targets, zoals die in zijn opgenomen in '#Kendoe, Collegeprogramma Rotterdam 2014-2018' en zijn uitgewerkt in de brief 'uitwerking targets collegeprogramma' (kenmerk 1488841-14BB4278).

Aan het eind van deze brief is integraal de wederhoorreactie van het college opgenomen, gevolgd door een nawoord van de rekenkamer.

beoordelingsproces

Voor ik inhoudelijk inga op de targets zal ik kort stilstaan bij het beoordelingsproces dat in juli en augustus heeft plaatsgevonden. De rekenkamer heeft met behulp van Concern Auditing aan de hand van het gehanteerde normenkader de clusters in verschillende ronden gewezen op (nog) aanwezige tekortkomingen. Concern Auditing en de clusters zijn in de twee zomermaanden op voortvarende wijze aan de slag gegaan, met aanzienlijke verbeteringen in de concepttargets tot gevolg.

normen

De rekenkamer heeft op basis van dezelfde technische normen als gesteld in de vorige collegeperioden de targets beoordeeld. De normen hebben betrekking op de *specificiteit* (duidelijk hebben wat de prestatie precies inhoudt), op de *meetbaarheid* (kunnen vaststellen hoe groot de prestatie is), op de *tijdgebondenheid* (op welke momenten moet de prestatie behaald zijn) en indien noodzakelijk gezien de doelstelling op de *nulmeting*¹. Daarnaast is gekeken of de systemen die de

---

¹ Bij een target waarbij gestreefd wordt naar een absoluut eindpunt is een nulmeting technisch gezien niet noodzakelijk. Bij een relatieve toename is een nulmeting wel noodzakelijk.

verantwoordingsinformatie moeten verstrekken in opzet adequaat zijn vormgegeven om de juiste informatie op tijd te kunnen leveren (*controleerbaarheid*).

De rekenkamer heeft gezien de relatief korte beoordelingsperiode niet onderzocht of de systemen in de praktijk naar behoren werken en of de nulmetingen juist zijn. De rekenkamer heeft om diezelfde reden ook niet naar de achterliggende beleidshypothesen gekeken. De relatie tussen de (beleids)problemen, de keuze van de te plegen inspanningen en de te verwachten effecten zijn dus geen onderdeel geweest van het onderzoek. Deze zullen in de jaarlijkse effectbeoordelingen wel worden meegenomen.

targets

datum

25 september 2014

In de onderstaande tabel is per target weergegeven of is voldaan aan de gehanteerde normen. De mate waarin is voldaan aan de normen worden vervolgens in de tekst eronder toegelicht.

pagina

2 van 5

targets						
target/norm	specifiek	meetbaar	tijdgebonden	nulmeting	controleerbaar	rekenkamer-proof
schoonniveau	ja	ja	ja	n.v.t.	ja	ja
veiligheidsniveau	ja	ja	niet voor alle jaren mijlpalen	n.v.t.	ja	nee
bijstand uitstroom naar werk	ja	ja	ja	n.v.t.	ja	ja
kansrijke gezinnen rond centrum	ja	ja	ja	ja	ja	ja
transformatie kantooroppervlak	ja	ja	ja	n.v.t.	ja	ja
langere verblijfsduur binnenstad	nee	nee	nee	nee	nee	nee
stimuleren duurzaam vervoer	ja	ja	ja	ja	ja ²	ja
minder eenzaamheid	ja	ja	geen jaarlijkse mijlpalen	ja	ja	nee
betere onderwijsresultaten	-	-	-	-	-	-
integratie	-	-	-	-	-	-

² De target 'stimuleren duurzaam vervoer' bestaat uit twee verschillende onderdelen: het fietsgebruik en het gebruik van bus, tram en metro. Er liggen aan de subdoelen twee verschillende meetsystemen ten grondslag. Door de stapeling van subdoelen is het risico op 'oncontroleerbaarheid' groter: wanneer één van de subdoelen oncontroleerbaar is, is van de hele doelstelling niet te bepalen of de mijlpaal of target is gehaald. In opzet zijn de twee systemen controleerbaar. Mocht in de praktijk bijvoorbeeld de aanlevering van de verantwoording van één van de subdoelen niet op tijd komen, dan zou het resultaat van de target niet vast te stellen zijn.

schoonniveau

De target 'schoonniveau' is in opzet rekenkamerproof.

veiligheidsniveau

De target 'veiligheidsniveau' is gebaseerd op het wijkprofiel van Rotterdam. Het wijkprofiel komt eens per twee jaar uit. Hierdoor is er slechts één tussenliggende mijlpaal (2015) geformuleerd. De rekenkamer stelt zich op het standpunt dat in een resultaatgericht bestuursmodel ten minste jaarlijks informatie moet worden verschaft met het oog op (bij) sturing (door de raad).

bijstand uitstroom naar werk

De target 'bijstand uitstroom naar werk' is in opzet rekenkamerproof.

datum

25 september 2014

kansrijke gezinnen rond centrum

De target 'kansrijke gezinnen rond centrum' is in opzet rekenkamerproof.

pagina

3 van 5

transformatie kantooroppervlak

De target 'transformatie kantooroppervlak' is in opzet rekenkamerproof.

langere verblijfsduur binnenstad

De target 'langere verblijfsduur binnenstad' is op alle normen als nog niet-rekenkamerproof beoordeeld. In de tekst van de target wordt beschreven dat met een uit te breiden en aan te passen meetsysteem het aantal bezoekers in de binnenstad zal worden gemeten op een aantal meetplaatsen. Dat dit systeem nog niet compleet is, heeft op alle gehanteerde normen invloed. De doelstelling is niet specifiek omdat de exacte locaties van de meetpunten nog moeten worden bepaald. Hierdoor is nu nog niet duidelijk wat wordt verstaan onder 'de binnenstad'. Hetzelfde geldt voor de definitie van bezoekers: een filter moet nog worden aangescherpt om passanten langs de meetpunten te onderscheiden in bezoekers en andere passanten, bijvoorbeeld werknemers. Ook de *meetbaarheid*, *controleerbaarheid* en de *nulmeting* zijn nog niet te beoordelen omdat het systeem nog niet compleet is en nog niet is geïmplementeerd. Wanneer dit wel het geval is, kan worden overgegaan tot *specificering* van de target en kunnen de *meetbaarheid*, *tijdgebondenheid* en de *nulmeting* alsnog worden vastgesteld. Als targets (en nulmetingen) later vastgesteld worden, neemt de periode waarin nog resultaat geboekt kan worden af. Bovendien is de score bij de nulmeting als die niet voorafgaand maar tijdens de collegeperiode vastgesteld wordt, deels al het gevolg van de inspanningen van het college. De potentiële prestatieruimte wordt daarmee kleiner. Een jaar later een nulmeting betekent ook dat één jaarlijkse tussenmeting komt te vervallen.

stimuleren duurzaam vervoer

De target 'stimuleren duurzaam vervoer' is in opzet rekenkamerproof.

minder eenzaamheid

De target 'minder eenzaam' is geformuleerd als een significante afname van het aandeel eenzame ouderen in de wijken waar de eenzaamheid het hoogst is. Inherent aan de keuze van deze doelstelling (significante afname) is dat er geen jaarlijkse mijlpalen zijn te formuleren. Op basis van de beschikbare gegevens van het wijkprofiel van 2015 is het eventueel mogelijk om vast te stellen of de afname in 2015 al significant is, hoewel dat pas voor 2017 het doel is. De opmerking die de rekenkamer heeft gemaakt bij de target 'veiligheid' over ontbrekende (tussenliggende) mijlpalen is ook van toepassing op deze target.

betere onderwijsresultaten

Het college geeft aan dat de uitwerking van een target 'betere onderwijsresultaten' nog plaats vindt in overleg met het onderwijsveld. Derhalve heeft de rekenkamer (nog) geen oordeel kunnen geven over deze target. De opmerkingen bij de target 'langere verblijfsduur binnenstad' over doelen die later (gereed)komen zijn ook van toepassing op deze target.

integratie

Het college geeft aan dat met behulp van partners de mogelijkheid wordt onderzocht om nog te komen tot een target 'integratie'. Derhalve heeft de rekenkamer deze target niet kunnen beoordelen. Ook bij deze target zijn de opmerkingen bij de target 'langere verblijfsduur binnenstad' over doelen die later (gereed)komen, van toepassing.

datum

25 september 2014

pagina

4 van 5

aanbevelingen

Op basis van de bovenstaande beoordeling komt de rekenkamer tot de volgende aanbevelingen:

- Als het college het stempel rekenkamerproof wil hebben voor de targets met ontbrekende tussenliggende jaarlijkse mijlpalen ('veiligheid', 'minder eenzaamheid') beveelt de rekenkamer aan de targets en de verantwoording zo aan te passen dat er jaarlijkse mijlpalen zijn met een jaarlijkse meting, met het oog op het kunnen (bij) sturen van de target.
- De rekenkamer beveelt aan de nog ontbrekende targets ('integratie' en 'betere onderwijsresultaten') en de nog niet geheel gereedgekomen target ('langere verblijfsduur bezoekers binnenstad') zo spoedig mogelijk te formuleren en te laten voldoen aan de normen van specificiteit, meetbaarheid, tijdgebondenheid, de nulmeting en controleerbaarheid.

reactie college

Hartelijk dank voor uw bijdrage aan de uitwerking van de meetbaarheid van de targets uit ons collegeprogramma #Kendoe. Uw betrokkenheid aan de voorkant met hulp van Concern Auditing heeft bijgedragen aan een scherpe uitwerking die eerder dan in vorige collegeperiodes beschikbaar is.

Wij hopen dat hiermee een betrouwbare informatievoorziening in opzet gegarandeerd is, zodat er alle ruimte is voor een inhoudelijk debat over voortgang en resultaat op onze targets.

Hier treft u onze reactie op uw bevindingen aan.

Resultaat is dat van de acht targets die uitgewerkt zijn:

- 5 targets in opzet helemaal 'rekenkamerproof' zijn
- 3 targets nog niet 'rekenkamerproof' zijn

Voor onderwijs wordt met het onderwijsveld één of meerdere betekenisvolle indicatoren gezocht, aan de hand waarvan we per onderwijssector de verbeteringen kunnen volgen. Op basis van deze indicatoren formuleren we samen met het onderwijsveld voor het einde van het jaar een target.

Voor integratie onderzoeken wij samen met de partners in de stad de mogelijkheden voor geschikte indicatoren op het terrein van integratie.

De drie targets die nog niet 'rekenkamerproof' zijn, zijn veiligheid, eenzaamheid en verblijfsduur binnenstad:

De targets veiligheid en eenzaamheid zijn op één punt nog niet 'rekenkamerproof', omdat gebruik wordt gemaakt van het wijkprofiel. Aangezien de meting van het slechts één keer in de twee jaar wordt gehouden, bent u van mening dat daardoor onvoldoende tussentijds kan worden bijgestuurd. Wij willen deze meetmethode blijven gebruiken, zoals eerdere colleges al deden, omdat de methode betrouwbaar en controleerbaar is en ook een goed inzicht geeft in het maatschappelijk effect. In de jaren dat het wijkprofiel niet gemeten wordt, zal over resultaten en inspanningen verantwoord worden en kan daar op worden bijgestuurd. Bovendien is een jaarlijkse meting kostbaar en is het oppassen voor teveel enquêtedruk voor Rotterdammers: de respons moet op peil blijven om betrouwbare uitspraken te doen. Voor de target eenzaamheid is geen mijlpaal opgenomen om de redenen die de rekenkamer aangeeft. Dat neemt niet weg dat wij ons verantwoord over het cijfers in 2016 en de voortgang op de geleverde inspanningen.

datum

25 september 2014

pagina

5 van 5

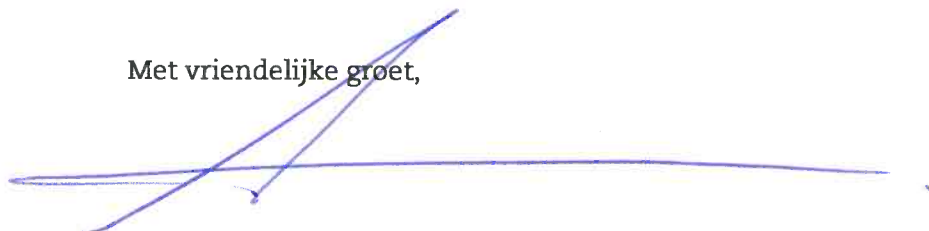
De target binnenstad scoort op alle punten onvoldoende, omdat er nog geen (volledig uitgewerkt) meetsysteem in werking is. Voor deze target kiezen we voor een relatief nieuw systeem dat wordt uitgebreid. De uitwerking vraagt meer tijd. Zodra deze gereed is informeren we de raad.

nawoord rekenkamer

Ten aanzien van de targets die geen jaarlijkse mijlpaal kennen, merkt de rekenkamer nog op dat het ontbreken van jaarlijkse mijlpalen de sturing niet ten goede komt. Uiteindelijk is het echter aan het college en de raad om een afweging te maken tussen de voordelen die jaarlijkse mijlpalen met zich meebrengen voor de sturing en de nadelen zoals hogere kosten en een hogere enquêtedruk.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

De heer drs. P. Hofstra RO CIA
Directeur

c.c.

College van B en W

bijlage:

normenkader colleegetargets

BIJLAGE 1   normenkader collegetargets

tabel 1-1: normen ten aanzien van de doelformulering

norm	criterium
specifiek	<ul style="list-style-type: none"> • de target is naar aard enkelvoudig • alle relevante termen in de target zijn gedefinieerd • de target is niet voor meerdere uitleg vatbaar • jaarlijkse mijlpalen zijn relevant (in lijn met de target) • de mijlpaal van het laatste jaar is gelijk aan de target voor de gehele periode
meetbaar	<ul style="list-style-type: none"> • er is sprake van een gekwantificeerd streven in de target • het streven is cijfermatig uitgedrukt • er is een nulmeting indien nodig¹ (zie hiervoor tabel 1-2)
tijdgebonden	<ul style="list-style-type: none"> • de targets hebben een begindatum in of vlak voor de collegeperiode • jaarlijkse mijlpalen hebben een tussendatum • de targets hebben een einddatum in de collegeperiode

tabel 1-2: normen ten aanzien van een nulmeting

norm	criterium
relevant	<ul style="list-style-type: none"> • de nulmeting is naar aard gelijk aan de target • de nulmeting dekt alle onderdelen van de target
tijdspecifiek	<ul style="list-style-type: none"> • duidelijk is op welke periode de nulmeting betrekking heeft
tijdig	<ul style="list-style-type: none"> • de nulmeting is actueel

¹ Bij een target waarbij gestreefd wordt naar een absoluut eindpunt is een nulmeting technisch gezien niet noodzakelijk. Bij een absolute toename is een startdatum noodzakelijk: vanaf wanneer telt het mee. Bij een relatieve toename is een nulmeting noodzakelijk.

tabel 0-3: normen ten aanzien van de controleerbaarheid

norm	criterium
de controleerbaarheid van de te verantwoorden resultaten is geborgd	<ul style="list-style-type: none"> • er is tijdig (vanaf nulmeting) een registratiesysteem • er is een registratiesysteem voor de gehele collegeperiode gericht op de verantwoording van de target • het bronbestand is betrouwbaar • er zijn waarborgen getroffen voor relevante, juiste, volledige en tijdige verantwoording